

ÎNTÂIETATEA CEA ADEVĂRATĂ*

† Teoctist,
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

*„Cel mai mare dintre voi să fie
ca cel mai tânăr, și căpetenia ca cel ce
slujește“.*

(Luca 22, 26)

Acum, la sfârșitul Sfintei Liturghii, să încercăm să ne regăsim pe fâgașul frumuseții zilei de prăznuire a Sfântului Apostol Andrei. În numele lui suntem astăzi adunați, din diferite părți: ierarhi, preoți, profesori de religie, monahi, spre a cinsti cum se cuvine pe părintele și ocrotitorul Bisericii noastre, pe Sfântul Apostol Andrei și a-i înălța rugăciuni, dar și spre lucrările de consolidare a catedralei, spre a aduce cuvinte de prețuire ierarhului, preoților, credincioșilor și tuturor celor ce au sprijinit economic și tehnic aceste lucrări atât de grele și au pregătit căile pentru ca noi să putem săvârși astăzi ceea ce ne-a învrednicit Bunul Dumnezeu. Ziua de astăzi va rămâne un nesecat izvor de bucurie, de popas senin, aducător de pace și de sfințenie pentru toți cei ce am participat la acest ospăț al strădaniilor și al frumosului.

Înainte vreme, sub dictatura comunistă, era greu și aproape imposibil să se organizeze astfel de manifestări bisericești. Patriarhul României, ca și oricare ierarh sau chiar preot, nu putea, în ciuda dorinței, să fie în mijlocul credincioșilor și preoților cât mai des, să participe la asemenea momente bisericești, fără să obțină avize și aprobări din multe părți. Dar iată că acum, cu ajutorul lui Dumnezeu, noi săvârșim cele plăcute lui Dumnezeu, binecuvântăm minunatele lucrări de consolidare a catedralei, binecuvântăm hărnicia tinerilor la învățarea religiei, a elevilor și a părinților care i-au ajutat cu

* Cuvânt rostit la Sfânta Liturghie săvârșită la Praznicul Sfântului Apostol Andrei, în Catedrala Episcopală din Galați, 30 noiembrie 1995.

multă bucurie. Știm cu toții că secolul pe care îl încheiem a fost greu, dar a adus și unele momente de satisfacție pentru noi, fiii Bisericii. O satisfacție este și ziua de astăzi. Cine va descrie vreodată contradicțiile acestui secol, va constata cât de nepătrunse sunt de mintea omenească tainele lui Dumnezeu și cum a păstrat El în Sfânta Sfintelor neamului nostru credința și valorile ei. Cât de pilduitor s-au întors după 1989, asemenea florilor de primăvară, tinerii, copiii, părinții, intelectualii, la cunoștința lui Dumnezeu! Cum au izbucnit cărțile ziditoare de suflet într-un număr așa de mare! Cum s-au născut și au prins contur dorințele credincioșilor de activitate misionară, dorințele acelor responsabili ai spitalelor, ai penitenciarelor, ai armatei, ai altor instituții ca în acestea să intre preoții. Avem în Patriarhie un număr însemnat de preoți rânduiți să slujească în aceste așezăminte. M-am bucurat să aud că și aici, la Galați, profesoare universitare, intelectuali, ingineri, doctori, directori, și mulți alții n-au rămas indiferenți față de Biserică. Profesori și directori de școli au îmbrățișat cu multă bucurie prezența preotului și a profesorului de religie în școală.

Privind superficial, ni s-ar părea că deceniile de sub comunism au fost foarte secătuite de vloga credinței în Dumnezeu. Dar dacă se vizitează Mănăstirea Putna, Mănăstirea Tismana, Mănăstirea Râmeț, din mijlocul Transilvaniei sau alte mănăstiri și biserici, acolo se poate constata că dreapta noastră credință ortodoxă nu s-a poticnit o clipă din slujirea Mântuitorului Hristos, din apărarea adevărului, prin eforturile care se făceau pentru diferite lucrări, unele pe ascuns, altele pe față; unele soldate cu închisori, cu arestări, cu prigoniri, dar bisericile și mănăstirile au fost restaurate și s-au zidit chiar biserici noi. În lucrarea de restaurare se cer foarte multe materiale. În procurarea lor, orașul Galați a avut un rol foarte mare atunci. Preluam în 1977, ca mitropolit al Moldovei, o foarte grea misiune, aceea de restaurare a mănăstirilor - monumente istorice - care, până în 1977, se făcea și cu fonduri din partea Direcției Monumentelor Istorice. Acest aspect merită toată atenția, căci nu se cunoaște ca în alte țări de sub influența sovietică, Biserica și preoțimea sa să fi lucrat așa cum s-a lucrat în România. Aceasta datorită Patriarhului Justinian Marina, care a fost ales la cârma Bisericii în 1948, anul cel mai greu, și a slujit-o în deceniile cele mai grele, până în 1977. Anii aceia au fost totuși rodnici atât sub aspect duhovnicesc, cât și economic. Părinții și credincioșii de vârsta mea știu această lucrare a Bisericii noastre. În Moldova, hectare de tablă au fost necesare pentru acoperirea

mănăstirilor și bisericilor, așa cum și astăzi sunt necesare, și Combinatul de aici ne-a ajutat foarte mult. Nu știu ce cheie avea, nu știu cum intra la depozite părintele arhimandrit mitrofor Teofil, aici de față, căci, atunci când părintele Victorin de la Sihăstria dădea telefon și solicita o cantitate de tablă, aceasta sosea imediat. Atunci când Mănăstirea Neamț sau noi ne adresam dânsului, ajutorul venea întotdeauna. Și nu numai tablă, ci și alte materiale: ciment, hârtie pentru tipărirea calendarelor, a cărților. Privind în urmă, spre deceniile trecute, dăm slavă lui Dumnezeu! Căci numai cei ce n-au vrut să lucreze - și mai sunt și astăzi din aceștia - au găsit tot felul de motive. Cei mai mulți însă, preoți, călugări și credincioși au slujit Biserica, în ciuda amenințărilor și a destituirilor pentru lucrarea lor sau pentru sprijinul acordat.

A fost o lucrare bisericească foarte frumoasă, dar și grea; o lucrare în mijlocul căreia m-am aflat, ca vicar al Patriarhului Justinian între 1945-1962 și până în clipa de față. Dau slavă lui Dumnezeu că nu am stat deoparte, că nu am trecut nepăsător pe lângă ceva ce avea nevoie de îndreptare. Am învățat acestea de la părinții mei, de la acei sfinți țărani plugari din partea Botoșaniului, neștiutori de carte, dar care erau cu înțelepciunea, cu bunul-simț, cu omenia, cu dragostea de Biserică și de țară la toată înălțimea, în lumina Sfinților lui Dumnezeu. De la ei am învățat munca, credința, valoarea omului, respectul, iubirea pentru semenii, disprețul față de minciună, cultivarea adevărului, respectul și ajutorul pentru țărani, ospitalitatea, grija pentru toți. Era greu pentru ei, căci eram zece copii, cu ei 12, în anii 1915, când am venit eu pe lume, în plină pregătire pentru război. Dar nu am auzit de la ei decât cuvinte de încurajare, de nădejde în Dumnezeu. Nu așteptau ajutoare din nici o parte, nu așteptau să primească ceva fără muncă, daruri sau drepturi. Tatăl meu și mama mea purtau ei înșiși grijă gospodăriei și nu le lipsea nimic. Și nu posedau altceva, decât acea gospodărie foarte modestă pe care o văd și astăzi când merg spre sat, de la Iași la Ștefănești, pe malul Prutului sau spre Huși, unde mai sunt încă sate cu gospodării, cu case acoperite cu stuf, ca aceea pe care ochii mei au văzut-o o dată cu lumina zilei. Ce valori neprețuite, morale se cultivau într-o asemenea familie! Nu se auzea niciodată numele lui Satana în casă! Nu se putea să se audă așa ceva! Nu se auzeau minciuni, vorbe deșarte despre vecini sau despre alții. Ci, dimpotrivă, numai lucruri frumoase. Pot să spun câtă însemnătate avea respectul pentru semenii. Cel puțin doi din familie trebuia să fie în fiecare sârbătoare și duminică la biserică. Aceștia doi mergeau la biserică pregătiți

și aduceau acasă anafură, daruri ale Duhului Sfânt din sfințenia Bisericii, aduceau binecuvântare, aduceau cuvânt ziditor de bucurie. Aceasta este comuniunea, una dintre frumusețile Ortodoxiei, ale românilor, ale familiei românești.

N-a lipsit niciodată credința în Dumnezeu din sufletele românilor în cele patru decenii și mai bine de comunism. N-a existat îndoială față de Biserică. Cei ce puteau să ajute Biserica, chiar dacă nu aveau voie, o ajutau din tot sufletul. Mănăstirile din Moldova și bisericile parohiale au necesitat mari cantități de materiale de construcție. Într-o vreme când toate aceste materiale erau „planificate“ cu strictețe, se cereau eforturi nespuse de mari pentru obținerea lor. Astfel, Mănăstirea Putna, casa domnească a lui Ștefan cel Mare și Sfânt, n-au rămas în pană de materiale. Părintele stareț Iachint, părinții de la parohiile Boroaia sau Slătioara, maicile de la Mănăstirea Slatina Domnitorului Alexandru Lăpușneanu; preoții și episcopii din toată țara au ridicat biserici, au construit și restaurat locașuri de închinăciune, într-o vreme aspră pentru astfel de lucrări.

Am reamintit acestea, deși le cunoașteți bine. Le cunosc sfințiții părinți de la mănăstiri ce au minunat toată lumea cu lucrarea lor duhovnicească și gospodărească. Reprezentanții creștinătății veniți la București, în această toamnă, s-au minunat cum într-o țară fostă comunistă este atâta primăvară duhovnicească. Așa cum sunteți astăzi aici, tot așa au fost și moldovenii, și muntenii, și transilvănenii, și bucureștenii împreună la sărbătorile prilejuite de momentele jubiliare ale Sfintei noastre Patriarhii. Ca o primăvară a izbucnit pretutindeni sentimentul religios! Și aici, în scurt timp, Prea Sfințitul Casian a făcut lucruri atât de frumoase și această catedrală consolidată și cu pictura curățită este o realizare de mare valoare. Dar și mai vrednică de laudă mi se pare această asociere, această apropiere a tuturor credincioșilor, a autorităților locale, a directorilor, a profesorilor, a inspectorilor din diferite responsabilități din viața eparhiei, la lucrarea Bisericii. Această apropiere a credincioșilor, a intelectualilor, a slujitorilor scrisului e foarte importantă pentru noi și vrednic de toată lauda este acel intelectual, slujbaş sau dregător public care slujește valorilor noastre nemuritoare. Credința pe care o mărturisim noi, românii, bunătatea, iubirea și respectul le avem de la Sfântul Apostol Andrei, cel dintâi chemat la apostolie. Strămoșii noștri, daco-romanii, au fost printre primii dintre popoarele din această parte de lume chemați la credința în Dumnezeu datorită Sfântului Apostol Andrei.

Mănăstirile și mărturiile creștine din această parte de țară, de la Dunărea de Jos până la Marea cea Mare, sunt printre primele ce dovedesc existența noastră ca popor creștin. Cei ce ați ascultat Sfânta Evanghelie de astăzi, scrisă de Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan (1, 35-51), ați auzit cât de frumos a fost descrisă chemarea apostolilor, chemarea lui Andrei care l-a urmat primul pe Iisus (v. 40), chemare pe care o adeverește și Sfântul Evanghelist Matei (4, 19). Din Evanghelia de astăzi se desprinde rolul Sfântului Andrei ca ucenic al Sfântului Ioan Botezătorul și îndată al Mântuitorului Hristos. El a și fost cel ce i-a anunțat pe ceilalți, pe Simon Petru, fratele său: „*L-am aflat pe Mesia*“ (Ioan 1, 41). Întâietatea la chemarea lui Hristos între Apostoli o are deci Andrei, care l-a și chemat pe Petru la Hristos. Înțelegem din Sfânta Evanghelie că nu Sfântul Petru a avut o întâietate între Apostoli în urmarea Domnului Hristos, ci Sfântul Andrei. El l-a chemat pe Petru și, datorită lui, Mântuitorul Hristos l-a privit pe Petru și i-a zis: „*Tu ești Simon, fiul lui Iona, tu te vei numi Chefa ce se tâlcuiește: Petru*“ (Ioan 1, 42).

Iată că și din acest punct de vedere, sărbătoarea de astăzi, ziua Sfântului Apostol Andrei, ne oferă numeroase învățăminte slujitorilor altarului, ierarhilor, preoților, studenților, elevilor și tuturor credincioșilor despre adevărata întâietate înaintea lui Dumnezeu care este smerenia, care este jertfa, așa cum le-au trăit și fericiții noștri înaintași din neam în neam.

Vă felicit din toată inima pentru felul cum ați cinstit ziua de astăzi. V-am văzut și în alte rânduri, când împrejurările au făcut să fie prezent la Galați, dar totdeauna cu folos duhovnicesc. Și de data aceasta vă punem la inimă păstrarea credinței noastre ortodoxe și să luați aminte la creșterea și educația copiilor și a tineretului. Prin acestea, prin iubirea Bisericii și fapte de ajutorare, cinstiți numele de creștin, dați valoare rostului pe care îl aveți în societatea noastră frământată și dezbinată. Tot ceea ce vorbim ca fii ai Bisericii vorbim, iar prin ceea ce împlinim, să arătăm că domnește Hristos și numai în El și în Biserica Sa devenim „*făpturi noi*“ (II Corinteni 5, 17). El, cu lumina Sa, poate să aducă lumină în întunericul sufletelor noastre și în întunericul lumii pline de suferințe materiale și morale. Ca doctor și al trupului, El poate tămădui pe cei bolnavi, pe cei în suferință, prin rugăciunile Bisericii și prin credința sinceră a tuturor.

În încheiere Îl rog pe Bunul Dumnezeu să vă dăruiască sănătate, putere de muncă, sporire în dreapta-credință, sub călăuză duhovnicească a Prea Sfințitului Episcop Casian, a cucernicilor preoți, pe care i-am văzut astăzi

aici. Și toți, sub păstoria Sfântului Sinod, vom ajunge să încheiem acest secol creștinește și românește, cu slavă pentru Dumnezeu, pentru Biserica și neamul nostru, pentru familia fiecăruia dintre dumneavoastră și pentru toți prea iubiții noștri fii și râvnitoarele fiice ale Bisericii Ortodoxe Române. Tuturor celor ce poartă numele de Andrei sau Andreea le transmitem binecuvântările noastre, tot așa cum le transmitem și celor ce nu au reușit să participe la Sfânta Liturhie în Catedrala Episcopală, fiind neîncăpătoare pentru toți credincioșii. Transmitem, așadar, tuturor prețuirea, dragostea și încredințarea rugăciunilor și a iubirii noastre. Harul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu voi, cu toți!